

PAŃSTWOWY INSTYTUT PEDAGOGIKI SPECJALNEJ
im. Marii Grzegorzewskiej

ZAJĘCIA PRAKTYCZNO-TECHNICZNE

WARSZAWA 1967

ZAJĘCIA PRAKTYCZNO - TECHNICZNE
semestr I, II, ~~III~~, ~~IV~~ - 4 godz. tyg.

Uwagi wstępne

- I. Nauczanie zajęć praktyczno - technicznych w Państwowym Instytucie Pedagogiki Specjalnej na celu:
  1. Wprowadzenie studentów w zakres zagadnień związanych z problematyką zajęć praktyczno - technicznych w szkolnictwie podstawowym specjalnym. Uwypuklenie znaczenia tych zajęć dla całokształtu rozwoju uczniów i ich postawy życiowej po ukończeniu szkoły i przy podjęciu decyzji wyboru zawodu.
  2. Zapoznanie studentów z podstawowymi procesami produkcji, organizacji tej produkcji, roli człowieka w procesach wytwórczych oraz znaczenia bezpieczeństwa i higieny pracy.
Na tle tych rozważań omówienie programowych zajęć praktyczno-technicznych w szkolnictwie podstawowym specjalnym oraz metod i organizacji mających zastosowanie przy nauczaniu tych zajęć.
  3. Wdrożenie umiejętności posługiwania się niektórymi narzędziami, maszynami i urządzeniami oraz rysunkiem technicznym stosowanym w warsztatach szkolnych. Ćwiczenia.

4. Przygotowanie studentów do kształtowania u swoich wychowanków socjalistycznego stosunku do pracy i życia społecznego.
5. Uważliwienie na wartości estetyczne wykonanych przedmiotów.
6. Wdrożenie studentów do samokształcenia oraz do stałego doskonalenia własnej pracy dydaktyczno-wychowawczej.

Materiał nauczania

Semestr I - 5 godz. tyg.

A. Prace z różnych materiałów:

z gliny, plasteliny, tworzyw leśnych i parkowych,
z papieru, kartonu i z odpadów tekstylnych.

Umiejętności technologiczne

Przygotowanie gliny i plasteliny; przechowywanie tych materiałów. Modelowanie.

Łączenie ze sobą różnych tworzyw leśnych: wiercenie otworów /kolcan, świdron ręczny/ przygotowanie patyczków-łączników, osadzanie patyczków w częściach łączonych; klejenie.

Wycinanie i przyklejanie odpadów tekstylnych na kartonie, tekturze, płycie pilśniowej itp. i tworzenie w ten

sposób kompozycji plastycznych - /pomocy naukowych/.

Przykłady tematów prac z wyżej podanych materiałów:

Owoce, jarzyny, pieczywo, naczynia, zwierzęta, ptaki,
postacie ludzkie, główki kuliołkowe, budynki, drzewa, środki
lokomocji, umeblowanie mieszkania i klasy szkolnej,
wydzieranki, wycinanki, zakładki, pocztówki, wyklejanki
/odzież dla lalek/.

Wiadomości z materiałoznawstwa i technologii:

Ogólne wiadomości dotyczące własności materiałów, będących
przedmiotem prac wykonywanych.

Wiadomości dotyczące stosowanych narzędzi i urządzeń.

B. Introligatorstwo.

Umiejętności technologiczne.

Barwienie papierów olejinowych sposobem klejowym
i w technice olejnej, przygotowanie klejów, cięcie papierów,
kartonów i taktury, nacinanie, zakonywanie, sklejanie,
oklejanie, wyklejanie, szycie i oprawa zeszytów, skryptów,
notesów i książek.

Tematy zajęć praktycznych.

Do wyboru w zależności od stopnia przygotowania studentów

w grupie.

a/ Pudełkarstwo i galanteria introligatorska, podklejanie tablic, wywieszek, obrazów i plansz, oprawa obrazów pod szkło, teczki wiązane z kartonu i tektury, pudełka w oparciu o siatkę geometryczną, pudełka z oddzielną pomocznicy i dna, futerały i kaseety oklejane papierem i płótnem.

b/ Oprawy: oprawa zeszytu i notesu jedno i wieloarkusowego, oprawa maszynopisów i skryptów, oprawa książek w płótno i całopłócienna.

Wiadomości z materiałoznawstwa i technologii.

Podanie: omówienie zestawu narzędzi, maszyn i urządzeń introligatorskich w pracowni szkoły podstawowej.

Wiadomości o materiałach papierniczych tekstylnych z uwzględnieniem technologii obróbki. Właściwości i rodzaje poszczególnych materiałów podstawowych, dodatków i substancji klejących.

Materiał nauczania

Semestr II - 5 godz. tygodniowo

A. Prace z różnych materiałów:

z masy papierowej, z jarzyn, z gury, linoleum, korka, gąbki, ze słony, materiałów pomocniczych /drewna, kartonu,

papieru, sznurka, włóczki /.

Umiejętności technologiczne.

Przygotowanie do modelowania masy papierowej z różnego rodzaju materiałów / z dodatkami trocin, piasku, gipsu /.

Fornowanie, modelowanie, suszenie, malowanie i powlekanie lakierem, przygotowanie spoiw.

Wykonywanie i odbijanie stempeli z jarzyn, gliny, linoleum, korka, gąbki. Dobór farb do stempeli. Moczenie skóry, prasowanie, prostowanie, naklejanie na karton, papier, jedwab i drewno.

Fornowanie: łączenie sznurkiem, włóczką postaci ludzkich i zwierzęcych.

Tematy zajęć praktycznych.

Formy terenu, główki kuliczkowe, kompozycje plastyczne do nauki języka polskiego, matematyki. Loteryjki obrazkowe / stemplowane /, pocztówki, zakładki, postacie ludzkie, zwierzęce, ilustracje do nauki języka polskiego wykonane ze skóry.

Wiedomości z materiałoznawstwa i technologii

Ogólne wiadomości dotyczące własności materiałów będących przedmiotami prac wykonywanych. Wiadomości dotyczące stosowanych

narzędzi i urządzeń.

B. Szycie i roboty dziane.

Umiejętności technologiczne.

Szycie ręczne i maszynowe, posługiwanie się maszyną nożną i elektryczną wieloczynnościową, konserwacja maszyny do szycia; szycie ściągani podstawowymi, komponowanie elementów dekoracyjnych; łączenie tkanin, wykończanie brzegów tkanin, wykończanie rozcięć i wykonywanie zapięć; zdajnowanie niar z figury; korzystanie z tablic wybrojów, przystosowanie otrzymanych form do potrzebnych wymiarów, obliczanie potrzebnej ilości materiału; krojenie, przygotowanie do niary, dokonywanie przymiarki i ewentualnych poprawek; prasowanie w czasie szycia i po jego zakończeniu, czerwanie, katanie.

Podstawowe ściągłszydełkowe na drutach.

Tematy zajęć praktycznych.

Woreczki, serwetki, bluzka podstawowa kinonowa, bluzka z wszywanymi rękawami, sukienka, spódnica, komplet plażowy, woreczki na przybory toaletowe, torby turystyczne, szalik, czapka.

Materiały: płótno lniane, kretony, flanelo, jedwabio,
włóczka, wełna, anilana.

Wiadomości technologiczne i z materiałoznawstwa.

Rozpoznawanie włókien naturalnych i sztucznych, właściwości
włókien. Właściwości tkanin zależne od włókien, przędzy,
splotu, Wykorzystanie tych właściwości przy krojeniu, szyciu
i prasowaniu odzieży. Nazwy gatunków włókien i tkanin.

Konstrukcja i działanie maszyn do szycia o napędzie
elektrycznym. Rodzaje maszyn. Obsługa i konserwacja
maszyn z uwzględnieniem Bhp.

Materiał nauczania

Semestr III - 5 godz. tyg.

A. Prace z różnych materiałów:

ze sznurka, tworzyw sztucznych plastycznych /rurki,
folii, płyt /, piankowych / płyt styropianowych /.

Umiejętności technologiczne

Przygotowanie materiału, wykonywanie podstawowych
i ozdobnych splotów ze sznurka, siatek / o oczkach

ukłośnych i kwadratowych / prace iglicą. Wykrawanie,
piłowanie, cięcie ręczne tworzyw sztucznych i mechaniczno,
przebijanie otworów, łączenie za pomocą paszków, rurki iglic-
litowych i kleju. Obróbka styropianu ręczna i ciepła.

Tematy zajęć praktycznych.

Paski, słazanki, torbki gospodarskie, siatki do ping-
ponga, siatkówki. Wyplatanki z rurki i żyłek igliclitowych
/ talerze, miski, podstawki, koszyczki /.

Elementy dekoracyjne, godła miast, godła państwa, napisy,
ilustracje, płaskorzeźby.

Wiadomości technologiczne i z materiałoznawstwa.

Ogólne wiadomości dotyczące własności materiałów, będących
przedmiotem prac wykonywanych. Wiadomości dotyczące stosowa-
nych narzędzi, przyrządów i urządzeń.

B. Obróbka drewna

Umiejętności technologiczne.

Czynności stolarskie; przerywanie, struganie, wiercenie
otworów, dłutowanie, użycie tarnika, pilnika i papieru
ściernego.

Obróbka maszynowa drewna - produkcja półfabrykatów.

Czynności montażowe: łączenie na klej, gwoździe i wkręty, na nakładkę, czopy, wpusty i wręgi. Utrwalanie powierzchni pokostem, politurą, lakierem i farbami olejnymi.

Przysposobienie narzędzi do pracy. Obsługa i konserwacja maszyn z uwzględnieniem Bhp.

Tematy zajęć praktycznych

Do wyboru w zależności od stopnia przygotowania studentów w danej grupie. Przedmioty dla potrzeb pracowni i szkoły wzg. zakładu: trzonki do narzędzi, podstawki pudełka, łuski, gablotki, półki i zabawki.

Wiadomości technologiczne i z materiałoznawstwa.

Gatunki i właściwości drewna. Zastosowanie różnych gatunków drewna do różnych wyrobów. Asortymenty drewna, suszenie, przechowywanie drewna. Półfabrykaty z drewna: listwy, wałki, płyty, sklejkę, okładziny i ich wyrob. Materiały zastępcze, kleje, barwniki, farby, lakiery, politory. Materiały dodatkowe: gwoździe, wkręty, zawiasy.

Materiał nauczania

Semestr IV / 5 godzin tygodniowo/

A. Pomocce z różnych materiałów:

z gipsu, drutu, / konstrukcja pomocnicza/, gliny / model /,
z waty, skóry, futra, / odpady kuśnierskie / z opakowań /
pucełm, szkółki, fiolki /.

Umiejętności technologiczne.

Modelowanie w glinie i gipsie, odlewanie w gipsie poprzedzone
przygotowaniem konstrukcji pomocniczych z drutu, rysunek
na płycie ryłceń, przygotowanie modelu główki kulciokowej,
odlewanie negatywu główki, formowanie w tym negatywie
główki z masy papierowej, wykończanie powierzchni główki
i charakterystyka. Zasady konstrukcji przedmiotów z różnych
materiałów. Łączenie różnych materiałów.

Tematy zajęć praktycznych.

Główki kulciokowe, postacie ludzkie, zwierzęce, pomocce
naukowe do języka polskiego, matematyki, geografii i biologii.
Pomocce naukowe do różnych przedmiotów nauczania w Szkole
Specjalnej: nakleiki, tablice, liczydełm, nosidełm,
gabloty ze zbiorami itp.

Wiadomości z materiałoznawstwa i technologii.

Ogólne wiadomości dotyczące własności materiałów będących przedmiotem prac wykonywanych. Podanie i omówienie zestawu różnych materiałów, odpadów, opakowań, które wykorzystać można do wyrobu pomocy naukowych.

Sposoby łączenia różnych materiałów. Spoiwa uniwersalne.

Wiadomości dotyczące stosowanych narzędzi, przyrządów i urządzeń.

B. Prace z metalu

Umiejętności technologiczne.

Przygotowanie rysunku przedmiotu wykonywanego, przygotowanie materiału, / obcięcie z grubsza / wyprostowanie, wstępne oczyszczenie powierzchni, trawienie materiału, zasadnicza obróbka mająca na celu kształtowanie materiału w przedmiot/ przecinanie, gięcie, śręcanie, obróbka pilnikiem, szlifowaniem, wiercenie otworów, nitowanie, gwintowanie, lutowanie, szlifowanie powierzchni. Zabezpieczenie przed korozją. Przystosowanie narzędzi do pracy. Obsługa i konserwacja narzędzi i maszyn z uwzględnieniem Bhp.

Tematy zajęć praktycznych

Z drutu: wieszaki, kańczuchy, iglice, karigkówni, wkrętki,
kolce; z blachy i puszek po konserwach - lejki, talerze,
formki do ciast, szufelki, polowaczki, świeczniki, ramki
do fotografii, lustra, kinkiety; z płaskownika - koparki do
kwiatów, lampki nocne, świeczniki, półeczki, wieszaki, k
haczyki, okucia, tablice magnetyczne.

Wiadomości z technologii i materiałoznawstwa.

Rodzaje i właściwości stali: płaskownika, kształtowniki,
blachy, pręty, druty. Metale kolorowe; zastosowanie
odpowiednich rodzajów metali do właściwych robót. Korozja
metali i zabezpieczenie przed nią. Urządzenie pracowni.
Podanie zestawu maszyn i narzędzi.

Pomoce naukowe.

-
1. Modele prac
  2. Tablice fragmentów i faz wykonywania prac
  3. Tablice obróbki i montażu
  4. Tablice postaw przy pracy

~~zestawienie postaw przy pracy~~

5. Plansze narzędzi, maszyn i z zakresu Bhp
6. Rysunki robocze uczniów
7. Gabloty materiałów i surowców
8. Gabloty materiałów dodatkowych
9. Filmy
10. Zwiedzanie Muzeum Szkolnictwa Specjalnego w Instytucjo
ze szczególnym zwróceniem uwagi na zgromadzone tam
pomoc naukowe.

Lektura

J. Krożkiewicz - Nauczanie pracy ręcznej w kl. I - IV

J. Krożkiewicz - Nauczanie rysunku w kl. I - IV

St. Gabriel i Mazurek - Zajęcia praktyczne dziecka

Cz. I, II, III.

Z. Skobodzian - Twórcza praca dziecka

J. Lewicka St. Czajkowski - Zajęcia plastyczne z dziećmi

Klas początkowych W-wa. Nasza Księgarnia 1964 r.

J. Lewicka - 100 Techniki Plastycznych. Nasza Księgarnia 1967.

W. Tułodziecki - Praca ręczna w Szkole dla dzieci Głuchych

A. Szodowy - Union rajstrować. W-wa. 1956. Nasza Księgarnia.

- W. Ambrożewicz - Wł. Przanowski i jego dzieło W-wa 1964. PZNS
- T. Nowacki - Treść i proces kształcenia politechnicznego 1966
- M. Vogelzang - Soczyńska - Nauczanie kroju i szycia w szkole
Ogólnokształcącej.
- A. Bożarowa - Domowy poradnik kroju.
- H. Gawrońska - Roboty szydełkowe, na drutach.
- H. Gawrońska - Roboty szydełkowe.
- H. Dutkiewicz - Dziewiarstwo ręczne.
- St. Gaude - Od włókna do tkaniny.
- W. Tuszyńska - Roboty siatkowe 1966 r.
- J. Dzięwanowska-Turska - Hafty, koronki.
- W. Tuszyńska - Serwety.
- O. Lipkowski - Poradnik metodyczny dla nauczycieli
przysposobienia zawodowego.
- B. Klornicki - Rysunki robocze do nauczania pracy ręcznej
w kl. V, VI, VII.
- W. Czerwiński - Technologia materiałów do szkolnych prac
ręcznych PZNS 1963 r.
- Inż. J. Przeradowski - Zajęcia z obróbki metali.
- Inż. J. Przeradowski - Zajęcia z obróbki drewna.
- Inż. J. Przeradowski - Zajęcia z elektrotechniki.

- J. Niebojowski - Urządzany pracownię do zajęć praktycznych.
Wyd. II. W-wa 1961 r. PZWS.
- B. Borozin - Kleje introligatorskie. P.W.T. 1951 r.
- W. Czyżycki - Introligator. MK. 1951 r.
- A. Sawicki - Papier i jego właściwe zastosowanie
Pologas 1952 r.
- A. Sankiewicz - Introligatorstwo. Kraków 1948 r.
- Inż. J. Przeradowski - Biblioteczka zajęć praktyczno-
technicznych.
- Zjawiański - Introligatorstwo W-wa 1967 r.
- St. Górczi - Rysunki praktyczno-techniczne do zajęć
praktycznych PZWS.
- J. Michalski - Materiałoznawstwo drewna. PZWS.
- W. Wojciński - Malowanie, lakierowanie, politurowanie.
- T. Wojnarowicz - Nauczanie robót z drewna. PZWS 1948.
- K. Zajda - Prace ręczne w Szkole Podstawowej. PZWS. 1954 r.
i wydania nowe.
- J. Stojak - Mała metaloplastyka. W-wa 1961 r. P.W.T.
- P. T. Pietrzykowski - Galanteria metalowa.
- J. Kawecki - "Blacharstwo" W-wa 1952 r. P.W.T.
- P. T. Pietrzykowski - "Prace w metalu". Poznań. 1955 r.
- Inż. K. Domański - "Ślusarstwo". Poznań 1947 r.

I. Huber - "Jak wykonać samemu porooco naukowe ze szkła i innych materiałów". Wyd. II. W-wa 1948 r.

St. Staniszkawska - Teatr lalek.

St. Szowski - Kuliczkii. W-wa 1954 r. N.K.

W. Czerwiński - Podręcznik warsztatowy PZWS 1949 r.

P. Piotrowski - Ślusarstwo - P.W.T.

Zrobię sam - tkun. Z.M. Ciesielski.

Czasopismo przedmiotowe - "Wychowanie techniczne w szkole" i Metody technik.

Uwagi o realizacji programu.

Studenci zapoznają się z programem zajęć praktyczno-technicznych w szkołach specjalnych i zdobywają podstawy metodyki przedmiotu. Zagadnienia ogólne jak znaczenie zajęć praktyczno-technicznych w szkołach specjalnych, ich rola rowalidacyjna i kształcąca, organizacja i metody pracy na lekcjach praktyczno-technicznych, przygotowanie się nauczyciela do lekcji, konspekt. Planowanie pracy z zakresu zajęć praktyczno-technicznych i opracowanie rozkładu materiału. Dokumentacja prac uczniów /rysunek/ onawia się na początku I semestru.

Ćwiczenia praktyczne z poszczególnych technik są organizowane

w ten sposób, że studenci mają jednocześnie przykłady
w jaki sposób takie zajęcia prowadzić z uczniami w szkole
/ dobór materiałów i ich przygotowanie, asortyment
potrzebnych narzędzi, zestaw pomocy naukowych, model
wykonywanego przedmiotu, jego rysunek i fazy wykonywa-
nej pracy /.

Wiadomości z materiałoznawstwa, technologii, obróbki jak
również szczegółowe wskazówki metodyczne podaje się
słuchaczom w czasie opracowania tematów i wykonania
ćwiczeń.